

literární dílo

sbírky - Pohádky krve (1898) - jednoduché verše dekadentního ladění, Sluneční hodiny (1913) - již se zklidňuje výraz i prožitek.

Měsíce (1918), Stoletý kalendář (1926) - opět tu do popředí vystupují motivy domova a tuláctví, stejně tak představy života a času, jenž se sice vrací ve velkých kruzích, ale přece jen spěje kupředu.

Viktor DYK (1877 - 1931)

Jestliže jsme našli v Gellnerových básních místa, která jako by předurčovala osud autora, platí to v Dykově případě dvojnásob. Závěr jeho básně *Soumrak u moře* s předtuchou blízkého konce života dostává ještě mystičtější rozměr ve spojitosti s básní *Země mluví*, kde země prorokuje každému, kdo ji opustí, smrt. Viktor Dyk zahynul při koupání v Jaderském moři...

Dyk, absolvent práv, byl během první světové války pro svou politickou a literární činnost vězněn, po vzniku Československa byl redaktorem *Národních listů* a později dokonce senátorem. Svými vyhraněnými pravicovými postoji byl vzdálen od idejí T.G. Masaryka.

Základní rysy Dykovy poetiky

- Pro Dyka je v celém díle příznačný **pocit deziluze**, pramenící z romantického rozporu snu a skutečnosti.
- Tato skepse je mnohdy spojena s **útočnou ironií**.
- Výrazové prostředky jsou většinou totožné s dobovým symbolismem (často jsou přitom využívány staré literární předlohy).
- Nejen politikou, ale i samotným dílem se line Dykova **nadosobní idea národa**, která se mu stává absolutní hodnotou a současně východiskem z rozčarování. Tato idea je dovedena až k mystice národního spjatého s tradicí a mravním posláním.
- F.X. Šalda o Dykovi prohlásil, že je „...*Žlučovitý glosátor a nenávidný pamfletář*“.

literární dílo

sbírky - Buřiči (1903), Satiry a sarkasmy (1905), Pohádky z naší vesnice (1910) - převážně politická lyrika.

básnická skladba - Milá sedmi loupežníků (1906, romantický příběh o sedmi vyvržencích a jejich milence vraždící ze žárlivosti).

válečná básnická tetralogie - Lehké a těžké kroky, Anebo, Okno a Poslední rok (1915 - 1922) - vlastenecky vyhocená poezie naplněná bojovým zánicím za znovunabytí národní svobody - ve sbírce *Okno* je nejznámější Dykova báseň *Země mluví*, která se řadí po bok nejkrásnějším a nejsuggestivnějším dílům vlastenecké lyriky.

sbírka Devátá vlna (1930)

novela Krysař (1915) - Dyk využívá staroněmecké pověsti a ve shodě s romantismem ji obměňuje motivem milostné deziluze. Novela vypráví o krysaři, který přichází do města Hammeln, aby zbavil město krysařů. Ačkoliv krysař svůj úkol splní, nedostane od radních řádně zaplacen. Navíc přichází osobní citové zklamání a rozhořčení nad zkaženou a pokryteckou morálkou měšťanů. To vše vede ve svém důsledku ke krysařovu odvetnému činu - svou vábivou hrou na píšťalu odvádí občany Hammelnu do propasti. Trestu ujde pouze rozumově zpoždělý rybář Jörgen a nemluvně.

drama - Zmoudření dona Quijota (1938) - nejvýraznější dílo českého divadelního symbolismu, v němž se hrdina sice smiřuje se ztrátou iluzí, ale tím ztrácí i smysl života - toto „zmoudření“ pro něho paradoxně představuje smrt.

Stanislav Kostka NEUMANN (1875 - 1947)

Tento autor bude mít asi navždy smůlu - celé generace si jeho jméno budou pamatovat spíše ve spojitosti s kulturně politickou činností pod křídly komunistické strany a jako autora veršů ohnivě obhajující revoluční ideály. A pokud se bude obdobným způsobem tento autor ve školách předvádět i nadále, těžko studenty někdo přesvědčí, že S. K. Neumann byl básníkem skutečně dobrým.

Pravděpodobně způsob výchovy předurčil povahu umělce. Otec mu zemřel, když bylo chlapci pět let. Další výchova již probíhala pod taktovkou nedůrazné matky a ani tety, jimž olšanská vila v Praze patřila, příliš chlapce neszavovaly.

Země mluví

Nezahynu, věčna jsem,
ale žít budu s trapným úžasem:
kterak jsi zapomněl dědičný na díl?
Kterak jsi váhal a kterak jsi zradil?
Jak možno kletý čin provéstí vědomky?
Sebe jsi zradit moh. Ale své potomky?
Dokavád dýchal jsi, proč ses vzdal?
Čeho ses bál?
Co je to smrt?
Smrt znamená jít ke mně.
Tvá matka země
otvírá náruč: možno, bys jí zhrd?
Pojď, poznáš, jak je země náruč měkká
pro toho, který splnil, co čeká.
Prosím tě, matka tvá: Braň si mne, synu!
Jdi, třeba k smrti těžko jdeš.
Opustíš-li mne, nezahynu.
Opustíš-li mne, zahyneš!
(závěr básně)

Soumrak u moře

Devátá vlna smete,
s čím osm hrálo si,
devátá vlna nese,
však živé nenosí,

devátá vlna zavře
mdlá ústa na věky.
A upíráš své oči
na moře bezděky.
(poslední 2 sloky)